

૮૨૫

(અન્ય સ્વામિત્વના સિવ
કર્તાની સ્વાધીન રાખ્યા છે. માટે તેમના તવાય
કાષ્ટએ જાણવું, જાણવું કે બજવું નહીં.)
સંવત ૧૯૭૮ સને ૧૯૨૨.

શા. ચીમનલાલ ગોખલાસે જાણ્યો શ્રી જૈન એડવોકેટ
પ્રીન્સીપલ પ્રેમ લીલાલા—અમદાવાદ.

મુદ્રા આર આના.
કોઈ પ્રસંગે ન ગાવામાં આવે તે ગાયન કે સમજવું.

ગાત પાછી લાવે છે. પુરુષા-

૧૪ રા. ૨૬ ૥ રાજવંતી શાકુતી વીર્ય વીકારના તમામ
શ્વા મટાડે છે અને વીર્ય મટી જતાની ખરૂં પુરુષાતન આપે છે
ખરી મરદાઇ આવનાર અને નખખા માણસને પણ જુવાનની
માફક જોરાવર બનાવનાર આ દવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ
જાણામણ છે. આ દવા વાપરવામાં કાષ્ઠપણ જાતની પરેશની જ-
રૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબી એટલા રૂ. દસ.

ડા. ઠર કાલીદાસ એ.વી.સામ. - રાજકોટ - મી.સા.વા. ૧૯૭૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮૪૫ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૫૮૮૨૧૧

વિષય ૬-૧૨-૪

૪૧૩-૪ ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી સાહિત્ય સંગ્રહ
॥ શ્રી ગણેશાયનમઃ ॥

બલિરાજ.

નાટકની પ્રવેશચાર ટુંક હકીકત.

મંગળાચરણ, ઈશ્વરસ્તવન; વરતુ સૂચન.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.—શ્રીરામગર દેવમંડળ તથા દાનવમંડળ મળી સમુદ્ર
મંથન કરતાં નિકળેલાં લક્ષ્મી, અમ્બરા વગેરે યૌવ
રત્નોની વહેંચણી માટે દાનવપતિ અશ્વિ તથા ઇન્દ્ર
વચ્ચે તકરાર, વિષ્ણુ તથા શંકરજગવાને આવી
જાને પક્ષનું સમાધાન કરવું, યોગ્ય વહેંચણી કરી
લક્ષ્મી, વિષ્ણુ તથા શંકરનું પોતાના સ્થાને જવું
અમ્રત માટે ફરીથી દેવ દાનવો પાં તકરાર, વિષ્ણુનું
મોહિની સ્વરૂપે પ્રવેશ થવું; મોહિનીના મોહમાં
મુગ્ધ બનેલા દાનવોને હેતરી દેવોને અમૃતનું
પાન કરાવવું. સહુએ દેવોનું કપટધન પારખી
લઈ ખાવારી દેવ બની અમૃતનું પાન કરવું. સ્વ-

તાઓનો મલરાટ; વિષ્ણુ ભગવાને આવી રાહુનો
શિરચ્છેદ કરવો, દેવતાઓમાં આનંદ ટેમલો !

પ્રવેશ ૨ જો—તડાડીયા જોયી ત્રંકજાલની પોતાની નરી બી
લાડવધની સ્વતંત્રતા વિષે રકઝક, ત્રંકજાલનું
કંઠાળને જવું.

પ્રવેશ ૩ જો—વસંત ખમીયો. બલિરાગની કન્યા રત્નમાળાનું
સખીઓ સહ ખમીયામાં વિનોદહાસ્ય ઉદ્ધુમાર
જ્યંતનું વિમાનમાં ખેંચી આવવું; રત્નમાળા તથા
જ્યંતનો પ્રણય વિનોદ, અચાનક બલિરાગનું
આગમન, રત્નમાળા તથા જ્યંત વચ્ચે પ્રેમ
બંધાયેલો જોઈ ગુસ્સે થઈ બનેને કારાગ્રહમાં કેદ
કરવાનું પોતાના સરદારોને કહી બલિરાગનું જવું;
રત્નમાળાનું હરણ કરી જ્યંતનું વિમાનદ્વારા
સ્વર્ગમાં ચાલ્યા જવું; દાનવ સરદારોનું દિગ્મૂલ
થવું, ટેલો !

પ્રવેશ ૪ જો—યો રત્નમાળાનું હરણ થયાથી વિંખાવડીનો શોક
તથા બલિરાગનો કોષ, ગુરુ શુકાચાર્યની આજ્ઞાથી
સાત પાતાળના દેવને બેળું કરી જ્યંતને શિક્ષા
કરવા તથા ઉદ્ધાસન મેળવતી અમરાતી તરફ
બલિરાગનું પ્રયાણ.

પ્રવેશ ૫ જો—ઉદ્ધમદાસ. ઇન્દ્ર તથા ગુરુ ગુરુસ્પતિ વચ્ચે આનંદ
વાતચીત, નારદ મુનિએ આવી બલિરાગને અમ-
રાતી ઉપર કરારી કરવાના સમાચાર આપ્યા.

(૫)

ઈન્દ્ર-બૃહરતિનો મલરાટ ! નારદની સલાહથી
ઈન્દ્રનું વૃદ્ધ બ્રહ્મણ્યનું સ્વરૂપ ધારણ કરી, યાત્રા-
નિમિત્તે ચાર માસ સૂધી બલિરાજની યુવાની
માગવાનો કપટ યંત્ર રચી, બલિના દરબારમાં જવું.

પ્રવેશ ૬ ઠેક—સ્વર્ગ, જ્યંતનું અંતઃપુર જવન—રત્નમાળાનો
પ્રણયશૃંગાર, ઈન્દ્ર કુમારી જ્યંતીનો વિનોદ.

પ્રવેશ ૭ ઐ—રાજ્યમાર્ગ, તડાકીયા ત્રંબકલાલનો દહેર કરવા
નિઃખેલી લાડવાઈ સાથે આનંદ વિનોદ. લાડવઝનું
ધેર જવું. તડાકીયા-ફડાકીયાનો મીઠાપ ફડાકીયા
વેદની લંગડી છોકરીનાં તથા તડાકીયા બેશીના
કાણા છોકરાના લગ્ન કરવા સંબંધી જાને વચ્ચે
વાતચીત વર-કન્યાની ખેડ ક્રુપાવવાની હમાઈ
કરી જાનેનું મનમાં આનંદ પામવું; ન્યાતગોરે
આવી જાનેની લુચ્ચાઈ ઢાંકવા લાંચ લઈ લગ્ન
સંબંધ બાંધી આપવો; જાને વેવાઈ તથા ગોરનો
આનંદ.

પ્રવેશ ૮ ઐ—બલિ દરબાર. બલિ દરબારમાં કપટથી વૃદ્ધ
બ્રાહ્મણ જની ચાચના માટે ઈન્દ્રનું આમમન, ઈન્દ્રને
દાન આપવાનું વચન આપવા જતાં નારદ તથા
શુકાચાર્યે આવી બલિને તેમ કરતાં અટકાવવો;
ભેદ પ્રપંચનો પ્રકાશ, ઈન્દ્રનાં અભિમાનથી બલિનો
ક્રોધ; ઈન્દ્રને હારાગૃહમાં રહે કરવો; નારદ મુનિનો
આનંદ.

ટૂંકો !

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ જો—અમરાવતી પાસેનું ઉપવન. ત્રિલોકાકાંડન કરતાં
મુનિવર નારદ તથા દેવગુરુ અહરપતિ વચ્ચે વાત-
ચીત નારદે બ્રહ્મ ઇંદ્રામન લેવા અમરાવતી તરફ
જાય છે એવા સમાચાર આપવાથી દેવગુરુનું ઇ-
ન્દ્રાણી પાસે જવું.

પ્રવેશ ૨ જો—ઇંદ્રાસન. બ્રહ્મદ્વારે ઇન્દ્ર દેવ થવાથી તથા બ્રહ્મ
ઇંદ્રાસન લેવા આવે છે તેવા ખબર મળવાથી શય્યા
ઇંદ્રાણીનું મહારાવુ તથા દેવમંડળનું હીસગીર થકું
વિજય પામેલા ગર્વિષ્ઠ બ્રહ્માનું દાનવ મંડળ સહિ-
ત ઇંદ્રાસન પાસે આવવું. અહરપતિ તથા શય્યા
બળાત્કારથી ઇંદ્રાસન ઉપર બેસવા જતા બ્રહ્માને
તિરસ્કાર કરી અટકાવે. ઉદ્ધતાપથી શય્યા તથા
દેવ મંડળનું અપમાન કરી ઇંદ્રાસન ઉપર બેસવા
જતા ઇંદ્રાસનમાં અમત્કાર ! બચબીત બ્રહ્માને દે-
વોએ મરફરી કરવી. ટેબો.

પ્રવેશ ૩ જો—ઇંદ્રજીવન. શુદ્ધ પ્રેમી કંપતી રત્નમાળા તથા જ્યં-
તાની આનંદ વાતચીત, ઇંદ્ર મહાશયો બેઠા અ-
શ્વ પામતા રત્નમાળાને શોધતા બ્રહ્માનું આજ-
મન, રત્નમાળા—જ્યંતાનું બ્રહ્માને બેઠાસતબ્ધ થવું-
અંદીવાન ઇંદ્રને દેવ મુક્ત કરવા તથા જમાવકી
મેહમાની કરવાની કંપટ લાલચ આપી બનેને પો-
તાની સાથે શોણિતપુર લઈ જવા.

અવેશ ૪ થો—હરશુરામ કાકાડીયા વૈદનું ધર. લંગડી ડોકરીનું
કાકાડીયા ભગ. કરવાનું એ કસ યવાથી વૈદનું તથા
તેની સ્ત્રી સુરજનું હાથેલાં થવું.

અવેશ ૫ મો—વૈકુંઠ, લક્ષ્મીનુવન. લક્ષ્મીદેવીની ગૃહિણી ધર્મ
વિશે વિદ્યાબા તથા રોહિણી સાથે વિનોદચર્ચા,
લક્ષ્મીએ ગૃહિણી ધર્મનું રહસ્ય સમજાવવું; બહુ
વિષય જાગવાનું આવવું, શુદ્ધ સાત્વિક શ્રેયશર્ચા
જાહેરનું રક્ષણ કરવા વ.મનઅવતાર કરી તથા
અદિતિને આદરેલી તપશ્ચારીનું ફળ આપવા વિષ્ણુ
પરમાત્માનું જ.વું.

અવેશ ૬ ઠો—પતિરાજનો મહાલય. ઈદ્રાસ. ઉપર મેષસા જતાં
અપમાન પામી મનિજત થયેલા પતિરાજનો કોષ
ફરીથી પૂર્ણ તૈયારીથી અમરાવતી ઉપર ચડાઈ
લઈ જવાનો વિચાર. સાચા પૂર્ણ ચપા સિવાય
ઈદ્રાસ. લઈ ચકાસે નહીં માટે સોમે ચપા પૂર્ણ
કર્તા બાદ ચડાઈ લઈ જવાની શુક્ર ચામે સલાહ
આપી; બલિની ઉદ્દેશો સોમે ચપા અદરવાની
તૈયારી.

અવેશ ૭ મો—સ્વપ્નમુનિનો આશ્રમ. ઈદ્રાદિક દેવેલી તથા
અમરાવતીની દાનવેઓ ભયંકર દુ.શ કરવાથી
દે. મહા અદિતિના તપશ્ચારી, વિષ્ણુ પ્રાકટ્ય;
બલિના પ્રાસંગી ભયભીત થયેલા દેવેશુ મહાદેવ
નારદ સહિત વિષ્ણુ જાગવાને કહેવો આવવું.

વિષ્ણુ પરમાત્માએ અવતાર લઇ દુષ્ટોનો સંહાર
કરવાનું સર્વેને વચન આપી સાન્તવન આપવું;
વામન અવતાર દર્શન—ટેબો !

અવેશ ૮ મો—રાજ્યમાર્ગ. ત્રંબકલાલ જોશી તથા લાકવણએ
કન્યાને જોવા વેત્રાણને ઘેર જવા નિકળવું, વરને
જોવા નિકળેલા દુરથુરામ પેદ તથા સૂરજનો રસ્તા-
માજ મીલાપ એક બીજા પોતાની હામ મનમાજ
સમજ એક બીજાને ધર ખતાવતા નથી. બાદ
ન્યાત ગોરે આવી દગ્ગ વરતજ કરી નાખવા બં-
નેને સમજાવવા લગ્ન દિવસ મુકરર થવાથી બંને
વેવાઈ વેવાણો વચ્ચે આનંદ ગીત.

અવેશ ૯ મો—હારાગૃહ. બંદીવાન જયંતની કંગાળ દશા જયં-
તની દુર્બલ દશાથી બલિતું કુલાવું જયંતે નિક-
રતાથી બલિતો તિરસ્કાર કરવા બલિતો કોષ
જયંતને મારવા જતાં રત્નમાળાએ વચ્ચે પડી
તેને હિંગારવા તથા બંધનમુક્ત કરવા આજ્ઞાવતા
કરવી, બલિ વધારે ઉશ્કેરાઇ જઈ બંનેને મારવા
જતાં, ઈંદ્રને બંધન મુક્ત કરી કાર્તિકેય સ્વામી
લઇ જાય છે એવા સમાચાર મળવા, બલિતો ઉ-
ચ્છેદિત કાર્તિકેય સ્વામીનું ઈશ્વરિય દેવો સહિત ત્યાં
આવી પહોંચવું દેવ-દાનવો વચ્ચે યુદ્ધ, રત્નમા-
ળા—જયંત અને ઈશ્વરિય દેવોનું સ્વર્ગમાં આત્મા
જનું અને બલિનું હારી જવું. ટેબો !

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—ઈન્દ્રાસન. ઇન્દ્રને પુત્રઃ ઇન્દ્રાસન ઉપર ખેડેલા જોષ દેવ મંડળમાં આનંદ. પરંતુ બલિ સોમો યજ્ઞ પૂર્ણ કરી ઇન્દ્રાસન લેવા પુત્રઃ આવશે તેથી ઇન્દ્રનું ગભરાવું, નારદ મુનિએ આવી દેવોનાં દુઃખો દૂર કરવા વા-
મન પ્રકટ્યના સમાચાર આપવા, સર્વેના આ-
નંદનો અતિરેક !

પ્રવેશ ૨ જો—ત્ર્યંબકજ્ઞાલનું ધર પુત્ર ચંદ્રશંકરનો લગ્ન દિવસ હોવાથી તડાડીયાની દોડાદોડી, જન લઈ માંડવે જવું.

પ્રવેશ ૩ જો—કશ્યપ મુનિનો આશ્રમ. વામનની બાલસીલા નિ-
રખી કશ્યપ-આદિતનું આનંદિત થવું, કશ્યપમુ-
નિની બલિના સોમા યજ્ઞમાં જવાની તૈયારી, સાથે
વામનની જવાની હઠ માતૃક્ષિતાની સેવામાં તત્પર
રહેનાર વામનનું પિતા સાથે બલિ યજ્ઞમાં જવું.

પ્રવેશ ૪ થો—હરશુરામનું ધર. લગ્ન મંડપ પોકળનો પ્રદ્વશ
અને મારફાડ.

પ્રવેશ ૫ મો—જયંત મંદિર રત્નઘાળા—જયંતનો સર્વ પ્રકારે
મુખી આનંદ વિનોદ.

પ્રવેશ ૬ હો—યજ્ઞમંડપ. બલિના યજ્ઞની સમાપ્તિ, દાનવિધિ,
નારદ, શુક્રાચાર્ય અને કશ્યપ વગેરેએ બલિના દા-
નવીર પશુની પ્રશંસા કરવી, બલિનું અભિમાન;
જે કાષ્ટ વાચક બાકી હોય તેમને શોધી લાવવા

અનુચરોને મોકલવા વામને પ્રવેશ કરવો, અશ્વૈ-
કિક દિવ્ય મૂર્તિ જોઈ સર્વેએ અશ્વર્ષ પામવું ।
વામનની માત્ર ત્રણ કમલા પૃથ્વીના ચાચના સ-
ર્વેનું હાસ્ય ! ! દાનવ ગુરુ શુકાચાર્યનું શંકાસીલ
અનવું, યોગ ત્રગથી વિ છૂટે જાણી બધ વામન-
ને દાન આપવાની સાદ મના કરી; નારદમુનિ-
ની ઉરકેરણીથી અગ્નિની દાન આપવાની હક, શુ-
કાચાર્યનું ગુરુએ થઈ સાપ આપી ચાલ્યા જવું;
જના દાનવિદિ અગ્રકારવા સુદમ રૂપે અરીનક
છિદ્રમાં પ્રવેશ કરવો, વામને દર્શનો સગાથી શુક-
ચાર્યની રક્ષુ દેડવી, નારદે મસ્કરી કરવી, વામ-
નને દાન આપતા અભિજે જગ બધ સંકલ્પ કરવે
વામને વૈરાટ સ્વરૂપ થઈ જે પમલથી ચોદ લોક-
ને આપી લેવા વૈરાટ સ્વરૂપે ત્રીજા પમજાનો મા-
ગણી કરવી, મહા દાનેશ્વરી અભિજે નિહરતાથી,
પોતાનું શરીર પથ્થુ બૂમી છે તો ત્રીજા અર્ધ પો-
તાના શિર ઉપર મૂકવાનું કરેવું. વૈરાટ સ્વરૂપે
ત્રીજા અર્ધ મરતક ઉપર મુકિ અભિજે પાતાળમાં
આપવે. પાતાળ દર્શન, વિશ્વ જગવાને પાતાળ-
ની મદી ઉપર અભિજે રાજ્યાભિષેક કરવે, ઈન્દ્ર-
પદ તથા આલુમાંસ દારપાળ થઈ તેની ખાસે રહે-
વાનું વર પ્રેદાન, નાટ્ય પ્રયોગનો પૂર્ણકૃતિ અને
અતિમ આનંદ !

ૐ જ્ઞાન્તિ:

જ્ઞાન્તિ:

જ્ઞાન્તિ:

મુખ્ય પાત્રો

અસિ—દાનવપતિ વિરાચનનો કુમાર.

ઈન્દ્ર—દેવતાઓનો સ્વામી

અંહસ્પતિ—દેવતાઓનો ગુરુ

શુકાચાર્ય—દાનવોનો ગુરુ.

શુભ
નિશુભ } —અસિસાળના મહારથી સરદાર

અયંત કુમાર—ઈન્દ્રનો, પુત્ર રતનાળાનો પતિ.

કર્તિકેય સ્વામી—ભગવાન શંકરના પુત્ર, દેવતાઓના સેના નાયક.

કૃષ્ણપ્રભુનિ—ભગવાન મરીચિના પુત્ર, દેવ તથા દાનવોના પિતા

વામન દેવ—વિષ્ણુનો અવતાર; કૃષ્ણ તથા અદિતિના પુત્ર.

ત્રાંબાલાલ—એક તડકીઓ બેસી.

કેરશુરામ—એક હડકીઓ વૈદ્ય.

વિંછવાસાંકર—આત ગેર,

સો પાત્રો

રત્નમાળા:—પલિરાજની પુત્રી.

લક્ષ્મી—સમુદ્રમાંથી ઉત્પન્ન થએલી દેવી.

માહિની—દાનવે.ને છાપવા વિશ્વએ કીધેલું સો સ્વરૂપ.

રાચી—ઉદની પત્ની

જયંતી—ઉદની પુત્રી.

અદિતિ—રામનની માતા; કશ્યપના પત્ની.

માનલીલા
વસંત } —રત્નમાળાની સખીઓ.

વિંધ્યાવલી—રત્નમાળાની માતા, બલિની પત્ની.

લાડવઈ—તડાકીયા બેશીની સો.

સુરજ—દડાકીયા વૈઘની સો

એ સિવાય—શંકર, વિષ્ણુ, નારદ સૂર્ય, ચંદ્ર, અમુરો દેવો,
ઋષિઓ અને દાસ દાસીઓ; વગેરે વગેરે.

॥ શ્રી ગણેશાયનમઃ ॥

॥ શ્રીમદ્ વાગ્ સદ્ગુરવે નમઃ ॥

બલિરાજ નાટકનાં ગાયનો.

મંગલાચરણ

સૂત્ર—

આનંદ પ્રજ્ઞાત રમરૂં પ્રજ્ઞા નામ,
 સુખ ધામ રજામ પૂર્ણ કામ—આનંદ
 નિવિ કિરણ ઉગ્રથ, સહુ તિમિર નાથ,
 પંકજ પ્રકુલ ગુલાલ લાલ—આનંદ
 વન પ્રપર કેલિ કલ્પી શુભે સાર,
 વિભુ ચરણ શઃણ સ્તવે નરને નાર;
 કૃતિ નવિન નાટ્ય રસ અધિક ધાર,
 અમી અરણ દેવ ધરો અમીની ધાર;

(૧૪)

ગજ વદન સ્વરૂપ આદિ ઠેં કાર,
પદ કમળ નામું શિશ વાર વાર—આનંદ૦

આર્ચનાળા—

૨

વિન્ધના વિહારી, વારી વારી બલિહારી નાથ,
ત્રિભુવન અકળિત કળા તમારી બલિહારી નાથ,
મુખકર નટવર દુઃખહર દીના
તન મનના નિજ જનના પ્રભુ પ્રભુત પાળ-વિન્ધ,
ભક્ત મણિ બિરદ પાળ સ્વામી,
બહુ નામી, મુખ ધામી કેશવ કૃપાળ-વિન્ધ.

લક્ષ્મી—

૩

રત્નાગરની કન્યકા લક્ષ્મી નામ રસાળ
લાયક સ્વામી શોધીને, આશુપું વરમાળ;
દેવ મંડળ શ્રીમાન મળ્યા, સાગર તટ બાણ,
પ્રગટી પદ્મા રસાળ, ઉરમાં આણી બહાલ-દેવ.
મુંદર દેવાંશીદેવ, કંઠ શુદ્ધ મનથી સેવ,
અતિ આનંદ મુખ સાગ, સોંપું વરમાળ આજ-દેવ.

છોટીની—

૪

છોટીસી મોહીનીયાં ડા, જોમન જુમાન હય,
છાઈ હય અસંત મેરા, મદન મેહમાન હય-છોટી૦
કુલનકી સારી બલી, સખી કુલનકે સજ,

જોખન ગુલાબી ફુલકી, મમ્મ હુંદ મહાજાજ-છોટી.
 છોટી છતીયનકી છટા, છોટા ખાલમ છેલ,
 છોટી નાળુક નાજની, છોટી ફુલનકી સેર-છોટી.
 આશુક માશુક મીલ રહે, ખીર રહે રજનીચંદ;
 છાયો જોખન ખાગમેં, મઠન ગુલાબી રંગ-છોટી.

ત્રંબકલાલ—

૫

સંસારે સાચું દામનું નામ, માત્ર એક દામ દામને દામ
 વાહ બાર્ધ દામ, વાહ બાર્ધ દામ-સંસારે.
 દામવંત તે સદુથી રાહો હોય મહેને હુમમ;
 દામવંતના દારે જર્ધ સહુ, સો સો બરે સલામ-વાહ.
 પંકિત કાજી પ્રવીણ પુરાણી, રાજ્ય રંકે તમામ;
 વેદ વકીલને વેશ્યા સર્વે, દામની પાસે ગુલામ-વાહ.

લાડવર્ધ—

૬

ક્યાંયે સરખી સમાણી જોડી ના મળે,
 સૂનો લાગે સંસાર, એળે જાએ અવતાર-ક્યાંયે.
 ખીલી જોખન ફુલવાડી, પહેરી પચરંગી સાડી
 કંસુકી કમાન વાળી, મારી આંખડી અણિયાળી;
 યૌવનજ્વાર જાયરે—ક્યારે.
 ચંપા કળી સુંદર સરસ, જમરો મુગંધી ના લહે,
 કંદક છતાં ગુલાબ કળિપર, જમરજી રાજ રહે,

કસ્તુરી કાળા રંગની, ઉત્તમ સુગંધી છે બરી.
હું છું રૂપાળી પદસાથી તે મૂર્ખને પાલે પડી—સુ

લાડવાઈ—

૭

છોને કહેતા છટેલી રંગીલા મને—છોને
હું તો જોખનમાં ઘેટી બનેલી—રંગીલા મને.
સાડીનની સાડીઓ કમળી બરેલી કોર
સમજે નહિં કોઈએ દીઠેલી
પોલકાંને ચોળીઓનો પાર નહિં મારે
લટકેથી લુંટી લાવેલી—રંગીલા મને.
નવસેરા હાર સાચા મોતીના મુંદર
બંગડીઓ માણેક મઠેલી
લુંમણાંને હંમણાં લાડવાઈ પહેરતી
વિદ્યા હું પાકી બણેલી—રંગીલા મને.
મુંબઈનો હલવો સુરતની બરણી
તાણ તાણ ખાઉં પહેલી—રંગીલા મને.

રત્નમાળા—

૮

ખાળાલતા સુખી જો, શી આ મંદમંદ ડાલે
નિર્લજ વાયુ તેની, યુવા આનંદ જો લે,
પવન સુખી યુગિત આ લલિતા;

હીસતી નિજ ગાત્રથી કંપિત હા,
કરતી કળી સ્મિતથી લાવ છતાં
મુખપટ ઘુંઘટ ખોલે—ખાળાલતા.

દાડીમ કળ જે પકવ આ, કુટી રક્ત શાં દેખાય છે;
સખી—જાણે તરૂણી રતનપરે, સ્મર તીર ચિન્હ જણાય છે;
રત્ન—આ કેતકી કરવત સમી, વિરહી હૃદય જેતાં ચીર;
સખી—ચંપા કળો દીપજ્યોતિસમ, વિયોગી જન જક જોઈ પરજળે
રત્ન—અલી જે અલી કલીથી, રતિ મંત્ર શુભ ખોલે—ખાળાલતા.

સખીઓ—

૬

મારી સજની તું ક્યાં રમી આવી રજની સાયુ ખોલ ખોલખોલ
રત્નમાળા—સાણી સહીયર, તું શીદને આળ ચડાવે કેડા છોડ છોડ છોડ
સખી—હમણાં વેણી કુથી દતી, હમણાં કમ વીખરાણી ?

પરસેવો તને ક્યાં વળ્યો, તારી ભમ્મર ક્યાં બીજાણી—સાયુ
રત્નમાળા—હજો ભમરો શિર પર ખેડો, હિરાડતાં ગભરાણી,
લાપેટે ભટ છુટી ગઈ મારી ભમ્મર ત્યાં લીજાણી—કેડો

સખી—અધર ઉપર જો ડંખ અલી વળી, અંખ હિઝરડા લાગ્યા !

જેવો રસિયો કાણુ મળાયો, તને કામ ખાણુ ક્યાં વાળ્યા—સાયુ.
રત્નમાળા—પોપટડો પિંજરથી દાઢી, રમાડની અતી રંગે,
ચતુરે મુજને ચાંચ મારી છે, સખીઓ મારે અંગે—કેડો.

સખી—અતુરી તારા અંગે મ્હેકે, કુસુમ કળાનાં દારો.

નંબન રજાં છે નાચી નવેલી, રજાંચો દામણુમારો—સાયુ.

(૧૮)

રત્નમાળા—ચંદ્ર સરોવર ન્હાવા મહિની વાટે મળ્યો એક માળા,
જાગ જારીને ગજરા આપ્યા. ફૂંતો નમથી કાર. —કેડો.

રત્નમાળા—

૧૦

બેસા સેવા સ્વામીજી આ સ્વીકારી.

જયંત.....હર્ષ પારી.

રત્નમાળા—નમન મસ્તક મણિતેજ તેજપારી ચર્ણુ લઈ પખાળા-બેસો:

મધુર વચન મધુધારા, ખ્યાલા લ્યો મધુપર્ક પારી;

અર્પુ દમાસન પ્રાણાત્મા ખીજારી,

કંઈ કરપુટ અંજલીથી સેવા ભાવી, હર્ષપારી

શુક.ચાર્ડ—

૧૧

નિજક્ષાત્ર ધર્મ ઉર પારી,

સુમત કટકે શય સજીને;

રણાંગણુદ્ધ વિચારો-નિજ.

છેડી છેડી શત્રુ ભૂમિતજમાં,

વિજય કીર્તિ વર જારી-નિજ.

અખંડપ્રચંડભજ ખંડન કરીએ,

અક્ષય અવિગલ્ય મારી નિજ.

નારડ—

૧૨

કાચર તે નર સમજો ને કરમે હરન મૂળી ફરતાં,

નરીમ માની બેસી રહેનાર, ઠીકા રડવડા—કાચર.

ઉઠધી અંકર ઉતરતા તે, માતી પામી નિજવતા,

તીરે રહી જોનાર તમાસો, નહિ કોડી મેળવતા,
 નાનું બાજક ભણતાં પંડિત, પાણુ ઘસે છે દોરી;
 જાગ્ય હસોડી ઉધમ કરીને, તણ નિશાયા ઝોળી—ઠાવરં

રત્નમાળા—

૧૩

કુમ કુમને પગલે રંગ ભુવનમાં,
 રસિક કુંવર તમે ચાલો.

જયંત—ગજગમની પદમણી રતિરમણી;
 પ્રિયા અનંગ રંગમાં મહાલો.

રત્નમાળા—મણિ મુકતાનોદાર રસીલા,
 તમ કંઠે સોવરાવું;
 અંગ ઉમંગ જોળન બાજકપર,
 પાતળિયા પધરાવું—કુમ કુમ.

જયંત—ગૌર ગુલાબી ગાલપર, સુંદર બિંદુશ્યામ;
 માનો ચંદ્ર બીછાવીને, બેઠા શાલિગ્રામ.

રત્નમાળા—.... કુમ કુમને.
 બાળા જોળન મંદિરે, મહન રાજને મહેલ;
 અણુમૂલ મોતી માનુની, સમજે શાણા છેલ—કુમ કુમને

રત્નમાળા—

૧૪

જ્યોતિ રાજ ! તમથી હારી,

જયંત—શરમાળો ન ખારી;

પુષ્પ વેણી લઉં સમારી,

રત્નમાળા—ઢગાઈ તમારી.—મઓ.

જય ત—શાગ્યાં શ્રમ મિંદ અંદક બાદ પરજો પ્યારી,

અંકિત કપોલ અંબન હંસ મુક્તા ધારી;

સુમત્રા મન કરતા બરમાયા જોઈ વારી,

રત્નમાળા—રાજન શું વિમારી,—મઓ.

૧૫

જયંતી—

વશ કીધો તેં વીર મારો જે મુખીપદને મદુ સારો—વધ.

રત્નમાળા—

નથી વાંક જરા કાંઈ મારો નયુદ્ધ તમ વીર ઠગારો

રંગ ભૂવનમાં બેટી ફૂટી ત્યાં આવી અડપલું કરી ગયા,

સુંબન કરી ભરો અંક નીલાવી, મોડન મનડું હરી ગયા—નથી.

જયંતી—

વસંત જોબન કુલવંશીમાં ભુલો મરી ગયો ભમરો

લાલચ આપી તે લલચા-યો.—મંધુ ડાહ્યો ડમરો—વધ.

રત્નમાળા—

શરમાળે મને સાન કરીને કચુકોની કમ્મ બેટી

હૃદય ધરાપર થન થન નાચ્યા, લજ શરમ સહુ વેણી—નથી.

જયંતી—

વડનચંદ્ર છબી રતી લખવે જગુટી કામણારો
ખંધુ મારો સરલ હૃદયનો, કળા અજમ છે તારી. વચ.

લાડવર્ધ—

૧૬

હું ચાહું લટકતી ચાલે, છેડા કુદ છડીઓ આલે;
ખાણું ખીસ્સામાં ઘાલે, પૈત્રા વાપરવા આલે,
રંગીત્રી ખીંચતી જીવાની.....

ત્રંબક—(સ્વગત) નક્કો નવી નાખી જવાની;

લાડવર્ધ—ગોરી મદન મદન સદનમાં રડાલે,

ત્રંબક—(સ્વગત) મન મોહું ગુડાખી ગાલે—હું ચાહું.

૧૭

ફરશુરામ—ગોળ ખાઓ હ્યો ત્રંબક તડાકીયા,

ત્રંબક—લાવો લાવો ફરશુરામ ફડાકીયા

ગોર—ખંને જીકાને હુચ્યા હડાકીયા—ગોળ ખાઓ.

ફરશુરામ—કન્યામાં કંઈએ કેલુ નથી, તમે હૈરામાં કિંપા પારજો,

ત્રંબક—વર છે રૂપાળો વિદ્વાન વરણાગીયો;

કામદેવ કેરો અવતારજો—ગોળ ખાઓ

ગોર—જોશીને વેઠ મળ્યા વેવાઈ હાંસીલા,

મહીઆં લગન નિરધારજો;

૧૮, મહેલા મધારજો મગજો મંડપમાં,

આનંદ આવશે અપારજો—ગોળ ખાઓ

વારાંબના

૧૮

ચાંવરી મુરતપે મથે વારી બલમા.
 વારી બલમા બલીહારી બલમા—શાંવ.
 નયનોકી તીરછી મારી કટારી,
 લગી કલેને આરપાર;
 ઈશિકકા મેઢે જખમ લગાહે,
 આકે મીટાહે બેકરાશી બલમા—શાંવ.

નારદ—

૧૯

સદ્ગુણ છે સંતની સાચી કમાઈ (૨)
 સંતની સંગત ભવ જળ તારણ,
 વેદ પુરાણે ગાઈ.... ...સદ્ગુણ છે
 ધ્રુવ પ્રહલાદને અંબરીષ રાજ,
 ભક્તિ ધ્વજ દૂરકાઈસદ્ગુણ છે

ચેતનમાળા—

૨૦

મુખદ મંદન વન વિહાર ઉપવન,
 મુદ્ધ મુર સરિતા જળ મુર સિયન કોદન,
 નજરા નજરાય ચમકર દુઃખ વિપત્તિ,
 ચુવાની છાંદમાની રહે રંગે સદા બની.—મુખદ

લક્ષ્મી—

૨૧

બીજલી ચમકે બાદલમાં, ચંદ્રા છુપે નભમંડલ,
 બરસાકી જાડ બીજાં તરણાવેએ મનમોહન—બીજલી

બંસરી અધરપર રાજે, બાળવે સ્યામજી મુદર,
હાથમેં ફુલ છડી છાજે, કાને મકરાકૃત કુંડળ-બીજલી
તિલક કેસરી બાલે, માલા વેજંતી મોહન
સાંવરો મુરતપેં વારી, રંગીલા લાલ લોચન-બીજલી.

સખીઓ!—

૨૨

લાડકડી તારા લાડકોડ સૌ પુરા કરશે કંથ,
સખી તું શીખજે પ્રેમનો પંથ અંથ (૨)—લાડકડી.
પ્રિયતમ જ્યારે મદિર પધારે સામી લેવા બાજે.
સ્નેહ પુષ્પથી સ્યામ વધાવી પતિ ગુણ ગીતા ગાજે
ચરણ પખાત્રી પ્રાણનાથનાં વિજયુત્રે વાયુ વાજેરે-લાડકડી
લક્ષ્મી—હું છુ નાની નાર નવેલી, પ્રથમ ધરમ બહુ આવે
છબીલો કદિ છણકાર્ધ બાળને, સુજને નહિ બોલાવે
આલાકી બતલાવો એવી કે, રસીયો મને રીઝાવેરે-લાડકડી

વિનંતુ—

૨૩

આનંદ થાએ અંતરમાં સુજને
આજ છબી બોધ—આનંદ.
સાગર તનયા મુચી રત્ન સમાન
મુશૂંગારનો જે સાર મુખકાર
અમીધાર પારાવાર—આનંદ.

લક્ષ્મી—

૨૪

બાળો બાળો ના સતાવો, હંગાસા છબીલા છેલ
આથા રહો અલબેલા અડશેમાં-બાળો.

અંક ભર્યાના સમજાવ્યો તો સાચી વાત સમજવું
 મન મોહન કાળા છો અડતાં હું કાળી થાઈ-આધા•
 વિષ્ણુ-તું મુજને અડતાં સ્વામ બેન હું કેમ ન થાઉં ગોરો
 ફરી મળતાં રંજ અદલા બદલી તુજતોરો મુજમોરો-આ•

વિષ્ણુ—

૨૫

ભક્તને આધિન હું ભગવાન
 કથે છે વેદ વચન ગુણગાન—ભક્ત•
 ભક્ત છે મારા નેત્રના તારા
 ભક્ત છે મારા અમીના ધારા
 મમ વચન સત્ય પ્રમાણ—ભક્ત•
 પ્રહર અષ્ટ કરૂં રક્ષા તમારી
 આશ પુરી કરૂં હીલમાં ધારી
 નિર્ભય વસો મુખ ધામ—ભક્ત•

સાડવધ—

૨૬

આનંદ મંગલ ગાઓ પરણાવી લેશું દહાવો
 મારી વેવાણુ રસીલી જોડી શોભશે
 સુરજ-નિરખી કન્યા જોશે મુખ જોઈને તાકી રહેશે
 સાડવધ-મારી બહેવાણુ—

વીંઝણાશંકર-વાહ હીક મધ્યું આ ટાણું
 એક લુલું બીજું કાણું
 મળી વેવાઈને વેવાણું
 ફેરા ફેરવોને ઝટ

લાડવર્ધ-મારી વેવાણુ

ત્રંબક-ફડાકીયા તમે જોશો, હોળીને ઢહાડે રોશો

જાન જોડીને હું આવું ફુનીયામાં ઠંકો વાગશે

લાડવર્ધ-મારી વેવાણુ

ફરશુરામ-તડાકીયા કહું તપને અતિ ઉમેદ મનમાં અમને

વાળ વગડાવું જોજો ફરશુરામનો ફડાકો

લાડવર્ધ-મારી વેવાણુ—

જયંત—

૨૭

મનની બધી મનમાં રહી, આ જીંદગી એળે મઢ.

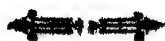
કેદી થઈ અલી કમળમાં;

થતો મુક્ત ઉદયે લાનુના.

મુજ કાગ્ય વિ ધ પલટયો;

કોને કહું જઈ આ બીના. મનની

બીજે અંક સમાપ્ત.

(૧૬)

ત્રીજો અંક.

સર્વ દેવો—

૨૮

જય જય શયી પતિ મહારાજ,
ત્રિભુવન મંડળના 'ચિરતાજ.
બળ પ્રતાપ અમાપ જામે,
કીર્તિયસ અપાર પામે—જય.
અર્થે નામી સહુ કીર્તિમાન,
આશિષ અર્પે વિજયવાન—જય.

સાશંગના—

૨૯

સોતન ઘર ન જાહે મોરે સૈયાં,
જેરન ઘર ન જાહે—મોરે.
સોતનકે સંગ પ્રીત લગાઈ,
રતિયા ગવાંઈરે—મોરે.
સોતન મુજે બડી દુખદાઈ
છયા જલાવેરે—મોરે.

વામન—

૩૦

અમૃતથી પલુ અતિ મીઠી લાગે માત પીતાની સેવા,
જનની જનકના પદ પૂજન જે મધુરા મધુરા મેવા—જ.
સ્નાન ધ્યાન સંખ્યા તરપલુ કરી અગ્રી હોત મુધારે
પ્રેમે ન પુજે માત પીતા પદ (૨) વૃથા વખતતે ગાળે (૨) જ

(૨૭)

માતા દેવી પાર્વતી, પીતા શીવ મહાદેવ
સપુત પુત્ર સંસારમાં, કરે પીતૃ પદ સેવા-અં

ત્રંબક—

૩૧

કરી છેતરપિંડી કન્યા લુટી પરણાવી
જઈ, ફરિયાદ કરું છું દરબારમાં;
ફરશુરામ—ચંદરીયો, ચંકરીયો વર છે કાણે,
તલતાડું તપાસ પળવારમાં.

ત્રંબક—કેતોતો કન્યા છે. ચંપાની પાંખડી;

ફરશુરામ—કામદેવ જેવાની કુટેલી આંખડી;

ત્રંબક—લુચાના પીર તને, બાણ્યો ફડાકિયા,

ફરશુરામ—ઠગ છે પાટણનો તું ત્રંબક તગડીયાફ.

ત્રંબક—ચુપ, ચુપ, ચુપ.

ફરશુરામ, બા, બા, બા,

ગોર—અહીં નથી ધરાળ કે ઉલાળમાં—કરી.

રત્નમાળા—

૩૨

રવની અપાર દુઃખની સ્વામી ગઈ વીતી.

ઉપા આનંદની આ બુઝો કેવી શોમલી;

હર, વૃક્ષ, પત્ર, પુષ્પ, આ ખીલે, હસે, મુલે,

પણ મધુર પક્ષી ગાનથી ડાળી ડાળી ધુમે

જ્યંત—ઘટ માળ ભાગ્યની એ રીત ભરાઈ પળ પછી;

ચઈ ખાલી ફરી ફરી ભરાઈ, વગી ઠગી જતી—રવની

રતનમાળા—

૩૩

હું ચતુરા ચિતના ચિતામણિ, માનુનીના મંગળ સંગાર;
 આપ પ્રિતમ વર કલ્પતરૂ, તો હું છાયા રૂપ સદા થનાર
 જ્યંત—તું છે ભૂતળની વિશુદ્ધ ચંદા, મુજ મન સાગર ઉછાળનાર
 મુજ હરિદ્રની તું લક્ષ્મી, મુજ હૃદય કમળમાં બિરાજનાર;
 રત્ન—આપ વસંતના વાયુ સુગંધિત, તો હું સુગંધી સહુવસનાર.
 ભલે મળ્યા મુજ ભાગ્ય યોગથી, મનવાંચિત ફળના દાતાર

વૈરાટ સ્વરૂપ દર્શન.

નારદ—

૩૪

ધન્ય છે રાજા બલિ, કીર્તિ કમાયો ભવરણે,
 લીધો બટુક અવતાર વામન, વિષ્ણુએ તુજ કારણે
 સંસાર સઘળો બંધ છે જે વિશ્વ પતિને વારણે,
 છડીદાર થઈ બેઠા પ્રભુ, બલવાન બલિને ખારણે,

ૐ શાન્તિ:

શાન્તિ:

શાન્તિ:

જો મોરળી નાટક કંપનીનાં

સચિત્ર મોટાં પુસ્તકો.

દરેક કોમની સ્ત્રીઓને સહબોધ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય,
પાતિવ્રત્ય પ્રભાવદર્શક અત્યુત્તમ પુસ્તકો.

મુકન્યા-સાવિત્રી નાટક—(રંગબેરંગી ખાલી સુંદર

ચિત્રો સહિત) મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

મહાસતી અનરૂપા નાટક—(નામદાર ગાયકવાડ સરકારના

કેળવણી ખાતાએ ઇનામ તથા લાઈબ્રરી માટે મંજૂર

કરેલું સુંદર ચિત્રોસહિત) મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦

મર્ત્યુરી નાટક—(સચિત્ર) મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦

ચાંપરાજ, ત્રિવિક્રમ, ત્રિચારાજ, જગદેવ પરમાર, રાણક દેવી,

ચંદ્રહાસ, રાણા રાજસિંહ એ પ્રત્યક્ષ મૂલ્ય રૂ. ૧)

મૂલજીભાઈ આશારામ ઓઝા.

મીં અમૃતલાલ
જોખાણીની અંમત
દેખરેખ નીચે
ચાલતું ખાતું.

અવેરાતના
નવી દુકાન.
ચોખ્ખો માલ,
ચાજખી દામ.

મનપસંદ અન
ગ્રામીન સોના, ચાંદી
અને હીરા મોતીના
ફેનશનેમલ દાગીના
રટોકમાં ત્યાર
રહે છે.

ચંદુલાલ એલ. જોખાણી એન્ડ કું.

અવેરીઓ.

માલ પાછો આપતી
અમતે મંજુરી કાપી
અકતરલાવથી નાણાં
પુરાં આપવાની
એરંદી આપીયું.

ટેકાણું:—
સફમીદાસ ખીમજી
મારફીટ સામે.
ટેલી. નં. ૬૬૬.
ટેલી એડરેસ—
“Hemvanti.”

ખાત્રી કરવા એક
અમત પધારવાની
ખાસ વિનંતી કરવા
માં આવે છે.
આવ્યા પછી ખીમજી
જવું મમદો નહિ.

જાહેર ખબર.

નીચેનાં પુસ્તકો મોરબી નાટક કંપનીનો જ્યાં મુખ્ય હોય ત્યાંથી, તથા મુમ્બઈમાં શુક્રસેવર એન. એમ. ત્રિપાઠીની કુંપની ઠે. કાલ્યાદેવી રોડ અને અમદાવાદમાં મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુજેની દુકાનેથી રોકડી કીમત મોકલી અમર વેલ્યુએમજ પારસગથી મંગાવો લેનાં.

શુક્ર-પા-સાવિત્રી નાટક મોડું. જગદેવપરમાર નાટક મોડું ૧-૦-૦

(સચિત્ર) ૧-૮-૦ તેનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ ચંદ્રકામ નાટક મોડું ૧-૦-૦

ભાતુરો નાટક મોડું (સચિત્ર) ૧-૦-૦ તેનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ કંમલવ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

સતી અનસૂયા નાટક મોડું રીરમાળાનાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

(સચિત્ર) ૧-૮-૦ દેવપાત્રી નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ રાજા રંગનાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

ચાંપરાજ નાટક મોડું ૧-૦-૦ વિશુભવિજયનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ સરસ્વતી નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

રાજમંત્રિક નાટક મોડું ૧-૦-૦ શુદ્ધદેવ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ મહાલક્ષ્મી નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

રાજકુદેવી નાટક મોડું ૧-૦-૦ અંમરોષ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

સદર ગાયન ૦-૪-૦ ભાવિપ્રામદ્યનાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

ત્રિપારાજ નાટક મોડું ૧-૦-૦ શૃંગીશ્વર નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦ પુનર્જન્મ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

ત્રિવિક્રમ નાટક મોડું ૧-૦-૦ મહિરાજ નાટકનાં ગાયન ૦-૪-૦

તેનાં ગાયન ૦-૪-૦

પ્રેમીલાલ મૂલજી આશારામ ઓળખ.

